

Til lovforslag nr. L 154. Betænkning afgivet af retsudvalget den 26. marts 1987

Betænkning

over

Forslag til lov om ændring af lov om ægteskabs indgåelse og opløsning

(Skilsmisseret efter vold)

[af Bernhard Baunsgaard (RV) m.fl.]

Udvalget har behandlet lovforslaget i nogle møder og har herunder stillet spørgsmål til justitsministeren, som denne har besvaret skriftligt.

Der er af udvalget stillet ændringsforslag, hvorom henvises til de ledsagende bemærkninger.

Et af udvalgets spørgsmål er optrykt som bilag til betænkningen tillige med uddrag af ægteskabsudvalgets betænkning nr. 2, Ægteskabs opløsning (betænkning nr. 697/1973) om adgangen til skilsmisse, hvis parterne er enige herom, samt en gennemgang af de svenske regler om skilsmisse.

Under udvalgets behandling af lovforslaget har man nøje drøftet, i hvilke situationer den foreslåede ændring af § 39, stk. 1, skal finde anvendelse, og udgangspunktet for en vurdering heraf må efter udvalgets opfattelse være den krænkede persons oplevelse af situationen, idet dansk rets almindelige bevisregler i ægteskabssager finder anvendelse.

Imidlertid finder udvalget, at en benyttelse af bestemmelsen kun må kunne ske, når der rent faktisk er tale om forsætlig vold og ikke hændeligt uheld som nærmere beskrevet i svaret på spørgsmål 3 samt i bemærkningerne til ændringsforslag nr. 1.

I den forbindelse har udvalget drøftet, i hvilket omfang indtagelse af spiritus kan medføre, at bestemmelsen ikke kan finde anvendelse. Udvalget ønsker med ordet »forsætlig« alene at undtage den vold, der skyldes uopmærksomhed, uforsigtighed, klodshed eller lignende. Vold begået under påvirk-

ning af alkohol må derimod ikke alene af den grund medføre, at bestemmelsen ikke kan påberåbes af den anden ægtefælle.

I forbindelse med behandlingen af lovforslaget har et *flertal* (Socialdemokratiets, Socialistisk Folkepartis og Det Radikale Venstres medlemmer af udvalget) drøftet det ønskelige i en ændring af §§ 29 og 32 i lov om ægteskabs indgåelse og opløsning, hvorefter skilsmisse først kan opnås, hvis ægtefællerne efter i enighed at have søgt separation har levet adskilt i 1 år. Det er flertallets opfattelse, at skilsmisse bør kunne opnås umiddelbart i situationer, hvor ægtefællerne er enige herom.

Er ægtefællerne ikke enige, finder flertallet, at man bør overveje at indføre regler svarende til svensk ret, hvor skilsmisse kan opnås, blot en af ægtefællerne ansøger herom. Hvis den anden ægtefælle protesterer, eller hvis ægtefællerne har fællesbørn under 16 år, kan skilsmisse dog først gives efter en betænkningstid på et halvt år. Der stilles i denne periode ikke krav om, at ægtefællerne ophæver samlivet eller foretager bodeling.

Flertallet skal derfor opfordre justitsministeren til ved påbegyndelsen af næste folketingsår at fremsætte lovforslag herom.

Et *mindretal* (Det Konservative Folkeparti, Venstres, Centrum-Demokraternes og Kristeligt Folkepartis medlemmer af udvalget) finder det uheldigt, at flertallet vil ophæve de grundlæggende bestemmelser i ægte-

skabsloven om opløsning af ægteskaber uden at se dem i en større sammenhæng. En eventuel gennemførelse af dette forslag helt isoleret fra ægteskabslovgivningens øvrige bestemmelser kan derfor ikke føre til en fornuftig og sammenhængende lovgivning. Det skyldes først og fremmest, at disse bestemmelser har videreført et rodfastet separationsinstitut i dansk ret med helt præcise tidsfrister og med en detaljeret regulering af alle retsforhold mellem ægtefællerne. En ændring heraf vil nødvendigvis medføre, at der samtidig må foretages en vurdering af de øvrige skilsmissegrunde. Dette må naturligvis medføre en modernisering af yderligere dele af ægteskabslovgivningen.

Mindretallet vil derfor opfordre justitsministeren til at iværksætte et arbejde med henblik på en modernisering specielt af ægteskabslovgivningens opløsningsbestemmelser, idet det afgørende synspunkt i ægteskabslovgivningen fortsat bør være en beskyttelse og bevarelse af ægteskabet som et grundlæggende element i vores samfund.

Herefter indstiller *udvalget* lovforslaget til *vedtagelse* med de stillede ændringsforslag.

Ændringsforslag

Af *udvalget*:

Til teksten

1) Den foreslåede ændring affattes således:

»I § 39 affattes *stk. 1* således:

»En ægtefælle har ret til skilsmisse, når den anden ægtefælle har udøvet forsætlig vold af grovere karakter over for denne eller børnene.«

Nye paragraffer

2) Efter den foreslåede tekst, der bliver § 1, indsættes som nye paragraffer:

»§ 2

Stk. 1. Loven træder i kraft den 1. juli 1987.

Stk. 2. Er der før lovens ikrafttræden anlagt sag til opnåelse af skilsmisse eller indgivet ansøgning om bevilling til skilsmisse efter

ægteskabslovens § 39, anvendes den hidtidige regel.

Stk. 3. Såfremt begge ægtefæller begærer det, inden endelig dom afsiges eller bevilling meddeles, kan § 39, som affattet ved § 1, dog anvendes.

§ 3

Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men kan ved kgl. anordning sættes i kraft for disse landsdele med de afvigelser, som de særlige færøske eller grønlandske forhold tilsiger.«

Bemærkninger

Til nr. 1

I ægteskabsudvalgets betænkning nr. 2 har et flertal foreslået, at udtrykket »mishandling« udgår af § 39, og at en ægtefælle i stedet skal kunne få skilsmisse, hvis den anden ægtefælle har gjort sig skyldig i forsætlig vold af grovere karakter over for ægtefællen eller børnene. I bemærkningerne til lovforslaget anføres det, at det foreslåede er svarende til det, som ægteskabsudvalgets flertal anbefalede.

Baggrunden for ændringsforslaget er at præcisere, at volden skal være forsætlig. Herved sikres det, at bestemmelsen ikke kan påberåbes i tilfælde, hvor ægtefællens handling ud fra en retlig vurdering må bedømmes som uagtsom. Hvis den ene ægtefælle f.eks. på grund af uopmærksomhed, uforsigtighed, klodsethed eller lignende kommer til at påføre den anden ægtefælle eller børnene en legemskrænkelser, uden at dette var tilsigtet eller anset som et overvejende sandsynligt resultat af handlingen, kan § 39 herefter ikke danne grundlag for skilsmisse. Påvirkning af alkohol bør derimod ikke kunne medføre, at bestemmelsen ikke kan anvendes. Der henvises i øvrigt til besvarelsen af spørgsmål nr. 3.

Som det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, har formålet med at ændre formuleringen af § 39, *stk. 2*, været at præcisere, fra hvilket tidspunkt fristen skal regnes, når volden er udøvet henholdsvis over for ægtefællen og over for børnene. Udvalget finder, at den foreslåede formulering af lovforslaget i visse tilfælde kan give anledning til tvivl om, fra hvilket tidspunkt fristen skal regnes.

Udvalget finder imidlertid, at den gældende formulering af § 39, stk. 2, fuldt ud opfylder de krav, som er anført i lovforslagets bemærkninger.

Til nr. 2

§ 2 indeholder regler om lovens ikrafttræden.

Bestemmelsen i stk. 2 svarer til reglen i ægteskabslovens § 61, stk. 1 og 2, og medfører, at verserende sager efter § 39 som ud-

gangspunkt skal behandles færdig efter den regel, der var gældende på det tidspunkt, da sagen startede.

Bestemmelsen medfører, at der efter lovens ikrafttræden kan anlægges sag til opnåelse af skilsmisse eller indgives ansøgning om bevilling til skilsmisse, selv om voldshandlingen er begået op til 3 år før lovens ikrafttræden.

Efter stk. 3 kan den nye formulering af § 39 anvendes, hvis begge ægtefæller begærer det.

Hagen Hagensen (KF) fmd. Annelise Gotfredsen (KF) Karen Thurøe Hansen (KF)

Grethe Fenger Møller (KF) Bjørn Elmquist (V) Birthe Rønn Hornbech (V)

Birgith Mogensen (CD) Inger Stilling Pedersen (KRF) Ole Espersen (S)

Henning Rasmussen (S) Korneliusen (S) Torben Lund (S) Lissa Mathiasen (S)

Jimmy Stahr (S) Leif Hermann (SF) Ebba Strange (SF) nfmd.

Bernhard Baunsgaard (RV)

Partierne FP og VS havde ikke medlemmer i udvalget.

Et af udvalgets spørgsmål til justitsministeren og dennes svar herpå

Spørgsmål 3:

Ministerens bemærkninger under 1. behandling af lovforslaget om, at det alene er den forsætlige vold, der bør kunne bevirke skilsmisse, bedes uddybet eventuelt med et forslag til, hvorledes bestemmelsen kunne udformes. Det bedes endvidere overvejet, om man som afgørende kriterium for, om volden vil kunne medføre skilsmisse, kunne opstille et krav om, at den, der har været udsat for vold, opfatter dette som en krænkelse af sit menneskeværd.

Svar:

I ægteskabsudvalgets betænkning nr. 2 har et flertal foreslået, at udtrykket »mishandling« udgår, og at en ægtefælle i stedet skal kunne få skilsmisse, hvis den anden ægtefælle har gjort sig skyldig i forsætlig vold af grovere karakter over for ægtefællen eller børnene. I bemærkningerne til lovforslaget anføres det, at det foreslåede er svarende til det, som ægteskabsudvalgets flertal anbefalede.

Baggrunden for at præcisere, at volden skal være forsætlig, er at sikre, at bestemmelsen ikke skal kunne påberåbes i tilfælde, hvor gerningsmanden på grund af uopmærksomhed, uforsigtighed, klodsethed eller lignende kommer til at påføre en anden en legemskrænkelse, uden at gerningsmanden har tilsigtet dette eller anset det for et overvejen-

de sandsynligt resultat af sin adfærd. I sådanne tilfælde er volden udøvet af ægtefællen, men den er normalt af uagtsom karakter, således som dette begreb forstås i strafferetlig forstand. Som eksempler kan her nævnes trafikskader, tab af varme genstande i forbindelse med madlavning og tilfælde, hvor man ved skødesløst kast med en bold kommer til at ramme en anden, uden at det har været hensigten. Uagtsom legemskrænkelse er kun strafbar efter straffeloven, såfremt der er forvoldt en betydelig skade på legeme eller helbred, jf. straffelovens § 249.

Justitsministeriet foreslår på denne baggrund, at bestemmelsen i § 39 formuleres således: »En ægtefælle har ret til skilsmisse, når den anden ægtefælle har udøvet forsætlig vold af grovere karakter over for denne eller børnene.«

Justitsministeriet finder ikke, at det rent subjektive forhold, »om den enkelte har opfattet en bestemt voldshandling som en krænkelse af sit menneskeværd«, er et kriterium, som er egnet til at danne grundlag for domstolenes og statsamternes vurdering af, om en ægtefælle skal kunne kræve sit ægteskab opløst ved skilsmisse.

Hvis det er tanken, at dette kriterium skal være det eneste, der skal karakterisere den vold, der kan give den ene ægtefælle ret til skilsmisse, vil indførelsen af en sådan regel medføre en meget vid adgang til ensidigt at kræve umiddelbar skilsmisse.

Bilag 2

Uddrag af ægteskabsudvalgets betænkning nr. 2, Ægteskabs Opløsning (betænkning nr. 697/1973) om adgangen til skilsmisse, hvis parterne er enige herom, samt en gennemgang af de svenske regler om skilsmisse

Separation og skilsmisse

Forskellen mellem separation og skilsmisse består i, at en frasepareret ægtefælle ikke kan indgå nyt ægteskab, medens en fraskilt umiddelbart efter skilsmissen kan gifte sig på ny. Til gengæld kan fraseparerede ægtefæller, som forsones, genoplive det hidtidige ægteskabs retsvirkninger blot ved at genoptage samlivet. Fraskilte, der fortryder skilsmissen, må derimod gifte sig på ny.

I forbindelse med separation og skilsmisse træffes bestemmelse om forældremyndighed, underholdsbidrag og lejlighed. Har der været formuefællesskab, ophører dette, og fællesboet skal deles. Ægtefællernes indbyrdes arveret bortfalder.

Ensidig ret til skilsmisse?

Efter *den gældende lov* kan skilsmisse alene meddeles, hvis ægtefællerne har levet separeret i 1 år, eller hvis de kan påberåbe sig en af de særlige skilsmissegrunde, som loven indeholder, f.eks. utroskab.

Udvalgets overvejelser

Udvalgets medlemmer er enige om, at en ægefælle ikke skal have ret til umiddelbar skilsmisse mod den anden ægtefælles protest. Hensynet til den anden ægtefælle taler på afgørende måde imod en sådan ordning. Det samme gælder ønsket om at undgå overløede skilsmisser og om at opretholde respekten for ægteskabet som institution. En ensidig ret til skilsmisse ville i realiteten betyde, at en ægtefælle skulle have adgang til at »opsige« ægteskabet uden varsel.

Udvalget er klar over, at nogle af de synspunkter, som er nævnt nedenfor s. 13-14 til fordel for forslaget om ensidig ret til separation, umiddelbart også kunne synes anvendelige som argumenter for en ensidig ret til skilsmisse. Man er også opmærksom på, at

problemerne vel i nogle tilfælde gøres større for ægtefællerne ved gennem en separation at trække sagen om ægteskabets opløsning ud. Af hensyn til ægtefællerne og muligvis børnene ville det nok i visse tilfælde være det bedste, om ægtefællerne endeligt gik fra hinanden uden den betænkningstid, som en separationstid er.

Udvalget finder imidlertid ikke, at disse argumenter kan tillægges afgørende vægt. Man kan ikke uden videre overføre argumentationen for ensidig ret til separation på spørgsmålet om ensidig ret til skilsmisse, idet separation og skilsmisse er af væsensforskelligt indhold. Indførelse af en ensidig ret til skilsmisse ville betyde en underkendelse af det separationsinstitut, som man går ind for at bevare, netop fordi separationstiden som en betænkningstid i mange tilfælde er et gode.

Den nye svenske regel

I Sverige er der ved lovændringer i 1973 principielt indført ensidig ret til skilsmisse. Skilsmisse kan fremtidig opnås, blot en af ægtefællerne ansøger herom. Hvis den anden ægtefælle protesterer, eller hvis ægteparret har fællesbørn under 16 år, kan skilsmisse dog først gives efter en *betænkningstid på et halvt år*. Der stilles ikke krav om, at ægtefællerne ophæver samlivet i denne periode. Når betænkningstiden er udløbet, skal ægtefællen begære skilsmissesagen fremmet. Sker det ikke inden 1 år efter betænkningstidens begyndelse, bortfalder ansøgningen om skilsmisse, og skilsmisse kan kun opnås efter en ny ansøgning og en ny betænkningstid.

Det væsentlige i den nye regel er i virkeligheden, at separation (»hemskillnad«) i sædvanlig forstand afskaffes og erstattes af »betænkningstid«. Ændringen begyndes bl.a. med, at det er uheldigt, at en separation medfører en række retsvirkninger af økono-

misk karakter, hvad der for ægteparret må fremstå som et mere eller mindre definitivt skridt mod opløsning af deres personlige og økonomiske samhørighed. Endvidere findes det uheldigt, at separationen bortfalder, hvis samlivet genoptages, og således kun kan danne grundlag for skilsmisse, hvis parterne ikke har samlevet i separationstiden.

Et flertal i det danske udvalg kan ikke gå ind for afskaffelse af separation og indførelse af et nyt begreb - »betænkningstid«. Separation i sin nuværende form er et indarbejdet nordisk retsinstitut, som har den grundlæggende funktion at virke som en prøveskilsmisse. Den giver ægtefællerne tid til overvejelse, inden de træffer endelig beslutning om opløsning af ægteskabet ved skilsmisse, og her får de hinanden og deres uoverensstemmelser på afstand. Dette bevirker i mange tilfælde, at de ikke ønsker ægteskabet opløst, og de kan da sætte alle ægteskabets retsvirkninger i kraft igen uden medvirken af en offentlig myndighed blot ved at genoptage samlivet.

Dette synspunkt kunne tale for, at der altid skulle gå en separation forud for en skilsmisse. Udvalget kan dog ikke gå ind for indførelse af en sådan form for tvungen separation, da man er af den opfattelse, at ægtefæller skal have ret til skilsmisse uden separationstid, hvis de er enige herom, se nedenfor s. 12, ligesom en ægtefælle skal kunne kræve skilsmisse, hvis der foreligger en af de særlige skilsmissegrunde, som omtales nedenfor s. 16.

I de senere års debat om reformer inden for ægteskabslovgivningen har der hverken i offentligheden eller i fagkredse kunnet spores nogen almindelig kritik mod separationsinstituttets grundprincipper. Anskaffelse af dette institut måtte derfor kræve tungtvejende grunde. Sådanne foreligger imidlertid ikke. Tværtimod vil en ændring efter svensk mønster medføre en række ulemper.

Efter den svenske ordning vil således afgørelse om forældremyndighed, retten til borgen og spørgsmålet om underholdsbidrag i »betænkningstiden« (separationstiden) principielt kun være midlertidige. Dette vil være et klart tilbageskridt i forhold til den ordning, der indførtes i Danmark i 1969, hvorefter afgørelser om disse forhold normalt træffes endeligt ved separationen. I talrige - formentlig de fleste - tilfælde vil ægtefællerne

flytte fra hinanden i »betænkningstiden«, hvorfor der må træffes en afgørelse om forældremyndighed, bolig og underhold, men da denne afgørelse som nævnt kun er foreløbig, må der ved skilsmissen træffes en ny og endelig afgørelse.

En del fraseparerede ægtefæller vedbliver dernæst at leve separeret i mange år, eventuelt resten af livet, f.eks. fordi de af religiøse eller andre grunde ikke ønsker at blive skilt. En lovgivning som den svenske vil medføre, at disse mennesker hvert år må forny deres ansøgning om skilsmisse, idet ansøgningen herom som nævnt bortfalder, hvis skilsmissesagen ikke er søgt fremmet inden 1 år efter betænkningstidens begyndelse. Det danske udvalg mener ikke, at man bør påtvinge fraseparerede en sådan ordning, der forekommer uhensigtsmæssig. Ønsker ægtefæller en længere betænkningstid, eller foretrækker de at vedblive med at leve separeret, bør det offentlige ikke blande sig heri.

Udvalgets indstilling til spørgsmålet om bevarelse af separationsinstituttet må naturligvis ses i sammenhæng med udvalgets forslag om udvidet adgang til skilsmisse, når parterne er enige herom, og overvejelserne om ændringer i separationens retsvirkninger. Som det nævnes nedenfor, bør det overvejes at ophæve troskabspligten i separationstiden og eventuelt også at lade arveretten bestå efter separation.

Et medlem af udvalget har en vis sympati for den nye svenske ordning, først og fremmest fordi ægtefællerne kan fortsætte samlivet i »betænkningstiden«. Herigennem vil man sikkert kunne undgå en del overlede skilsmisser.

Skilsmisse ved enighed?

Ægtefæller kan ikke efter *den gældende lov* blive skilt alene på grundlag af deres enighed herom. Som tidligere nævnt skal de enten først være separeret, eller der skal foreligge en af de særlige skilsmissegrunde, som nævnes i loven.

Udvalgets overvejelser

Et flertal af udvalget går ind for, at ægtefæller skal kunne få skilsmisse, hvis de er enige herom, også selv om de ikke er enige om vilkårene for skilsmissen.

De betænkeligheder, der er nævnt med hensyn til ensidig ret til skilsmisse, har ikke samme vægt, når ægtefællerne er enige om at ville skilles. Er de det, tjener det efter flertallets opfattelse ikke noget rimeligt formål at opretholde ægteskabet, og erfaringen viser, at mange ægtefæller, der er enige om at ønske skilsmisse, har svært ved at indse det rimelige i, at de ikke kan opnå denne, medmindre der f.eks. foreligger utroskab. Det er gjort gældende, at nogle derved føler sig tilskyndet til at fingere et utroskabsforhold for at få skilsmisse uden forudgående separation.

Bør det have betydning, at der er børn i ægteskabet?

Det bør efter udvalgets mening være uden betydning, om der er mindreårige børn i ægteskabet. Når ægtefællerne er enige om at gå fra hinanden, tjener det ikke børnenes tarv, at man gennem loven tvinger ægtefællerne til at blive sammen eller påtvinger dem en separation i stedet for skilsmisse. Der kan ikke opstilles en formodning for, at en separation frem for en umiddelbar skilsmisse er i børnenes interesse. Udvalget kan således ikke tilslutte sig den nye svenske regel, hvorefter ægtefæller – selv om de er enige – er afskåret fra at opnå en umiddelbar skilsmisse (dvs. skilsmisse uden »betænkningstid«), hvis der er fællesbørn under 16 år i ægteskabet.

Det kunne anføres som et argument mod skilsmisse alene på grundlag af ægtefællernes enighed, at denne skilsmisseadgang kan medføre risiko for, at ægtefæller vil gennemføre »proformaskilsmisser« med det formål at omgå bestemmelser f.eks. i social-, pensions- og skattelovgivningen.

Udvalget finder det imidlertid ikke muligt at udforme en rimelig ægteskabslovgivning, således at den samtidig kan dæmme op for omgåelse af anden lovgivning. Eventuelle omgåelsesmuligheder bør forhindres gennem den lovgivning, som man søger at omgå.

Et medlem af udvalget nærer alvorlig betænkelighed ved, at der skal kunne gives skilsmisse, blot ægtefællerne er enige herom. Det vil ikke sjældent blive sådan, at den stærkere ægtefælle vil udøve et pres mod den svagere ægtefælle for at få denne til at gå med til skilsmisse, uanset at den svagere part måske egentlig helst ville have den tid til be-

tænkning og afklaring for begge ægtefæller, som en separationstid kan være.

Dette medlem henviser også til, at det ofte er ægtefællers grundlæggende psyke, der skaber vanskeligheder, og at der derfor vil være stor sandsynlighed for, at disse vanskeligheder vil vise sig i et nyt ægteskab. Skilsmisshyppigheden er da også generelt væsentlig større i andengangs ægteskaber end i førsteangangsægteskaber. Ikke mindst under hensyn hertil ville dette medlem foretrække, at der altid skulle forløbe en separationstid på 1 år inden skilsmisse, også selv om der er enighed mellem ægtefællerne.

Separationsbetingelser

Efter *den gældende lov* kan ægtefæller blive separeret, når de ikke mener at kunne fortsætte samlivet og er *enige* om separation.

Er de *ikke enige*, har en ægtefælle ret til separation,

hvis den anden groft har forsømt familiens underhold eller groft krænket andre pligter over for ægtefællen eller børnene, *hvis* forholdet mellem ægtefællerne af andre grunde må anses for ødelagt, medmindre ægtefællen selv hovedsagelig bærer skylden for ægteskabets forlis, eller *hvis* der foreligger sådanne forhold, som ville give den pågældende ret til at kræve skilsmisse.

Når ægtefæller er *enige* om at blive separeret, behøver de ikke at angive nogen grund til deres ønske om separation. Selv om det oplyses under sagen, at den egentlige årsag til separation er et ønske om at få højere løn eller pension eller at blive bedre stillet i skattemæssig henseende, må der gives separation, selv om forholdet mellem ægtefællerne ikke kan siges at være ødelagt.

Kommer det på den anden side frem, at ægtefællerne ikke agter at flytte fra hinanden, men vil blive boende sammen, kan de ikke blive separeret.

Er ægtefællerne *ikke enige* om separation, kan den ene ægtefælle få gennemført et krav om separation, hvis den anden har gjort sig skyldig i visse grove pligtkrænkelser. Disse regler bruges dog ikke ret ofte. Det har meget større praktisk betydning, at en ægtefælle kan få separation mod den andens ønske, hvis ægteskabet er ødelagt, f.eks. på grund af parternes almindelige adfærdsmønster, for-

skellige temperamenter, livssyn eller interesser eller på grund af uenighed om økonomien eller seksuel disharmoni.

Selv om forholdet mellem ægtefællerne anses for ødelagt, kan separation ganske vist nægtes, hvis den, der vil ud af ægteskabet, selv hovedsagelig bærer skylden for forholdets ødelæggelse, men det er ikke ret ofte, at domstolene nægter separation af denne grund.

Det sker heller ikke ofte, at domstolene nægter separation med den begrundelse, at der ikke er ført bevis for, at ægteskabet er ødelagt.

Ensidig ret til separation

Et flertal i udvalget foreslår, at adgangen til at få separation lempes på den måde, at en ægtefælle altid og uden at skulle angive nogen særlig grund skal have ret til separation, også selv om den anden ægtefælle protesterer. Efter flertallets opfattelse tåler bl.a. følgende grunde for forslaget:

Det bør være et udgangspunkt, at ægteskabet er en form for frivillig samlevn mellem selvstændige personer. Man bør derfor ikke søge at tvinge nogen til at blive i et ægteskab, som han efter moden overvejelse vil frigøre sig fra.

Man kan nok gennem loven forhindre separation, men man kan ikke faktisk tvinge ægtefællerne til at blive boende sammen, hvis blot den ene ikke ønsker det.

Hensynet til den anden ægtefælle kan ikke bære, at man fastholder ægteskabet mod den ene ægtefælles protest på anden måde end gennem en separationstid på 1 år og ved at udforme reglerne om vilkårene for separationen således, at de giver den anden ægtefælle tilstrækkelig beskyttelse.

Situationen omkring ægteskabets opløsning bliver mindre spændt og dramatisk, når den ene part ikke har mulighed for at protestere mod den andens ønske om separation. Ikke mindst af hensyn til børnene er det af afgørende betydning, at forældrenes fremtidige holdning til hinanden ikke er belastet af forudgående stridigheder om, hvorvidt ægteskabet skulle opløses.

Man kan undgå en ofte pinlig bevisførelse om, at forholdet mellem parterne er ødelagt f.eks. på grund af seksuel disharmoni, eller

om, at den ene ægtefælle har krænket sine pligter over for den anden og børnene.

En ægtefælles ønske om separation er i sig selv det bedste udtryk for, at forholdet mellem ægtefællerne er ødelagt.

Domstolene nægter i dag kun separation i få tilfælde, således at gennemførelsen af forslaget om ensidig ret til separation ikke bliver et afgørende brud med udviklingen.

Mod forslaget om ensidig ret til separation kan anføres:

Hensynet til den anden ægtefælle.

Ønsket om

at opretholde respekten for ægteskabet som institution,

at undgå overilede separationer (og skilsmisser) i tilfælde, hvor den ansøgende ægtefælle egentlig har fortrudt sin ansøgning, men føler sig bundet til at fastholde den,

at undgå en række separationssager, som viser sig overflødige, fordi parterne genoptager samlivet, og

at undgå, at separationerne bliver rene ekspeditionssager.

Forslaget indebærer, at ægtefællens arveret ensidigt kan ophæves ved, at den anden ægtefælle kræver separation. Udvalget har i denne forbindelse været inde på, om arveretten eventuelt burde bevares i separationstiden, således at den først falder bort ved skilsmisse. En sådan ændring ville dog nok være betænkelig ikke mindst ved langvarige separationer. Hertil kommer, at et ønske om bevarelse af arveret mellem fraseparerede ægtefæller kan imødekommes ved oprettelse af testamente uden arveafgiftsmæssige konsekvenser for ægtefællerne.

Et enkelt medlem har ikke kunnet tilslutte sig forslaget om ensidig ret til separation, idet dette medlem tillægger ønsket om at opretholde respekten for ægteskabet som institution betydelig vægt. Dette medlem fremhæver, at selv om udviklingen går hurtigt, er ægteskabet fortsat en fast forankret institution i samfundet. Det ville for mange være noget helt uforståeligt og stødende, at der skulle være adgang til uden varsel at kræve separation med ret til derefter at opnå skilsmisse i løbet af 1 år. Dette hænger også sammen med tendensen til i højere grad ved separation at fastsætte vilkårene også for tiden efter skilsmissen samt med, at separationen

bevirker bortfald af arveret, og at ægtefællen risikerer at miste sin bolig.

Udvalgets flertal foreslår samtidig, at de gældende separationsgrunde ophæves, da der med indførelsen af ensidig ret til separation ikke er behov for yderligere regler.

Separationens bortfald

Efter *den gældende lov* bortfalder separationens retsvirkninger for fremtiden, hvis separerede ægtefæller genoptager samlivet. Det indebærer bl.a., at ægtefællernes indbyrdes arveret genoplives, og at forældremyndigheden over fælles børn på ny tilkommer dem i forening. Formuefællesskabet genopstår også, medmindre der tidligere har været særeje i ægteskabet.

Separationstiden er en betænkningstid for ægtefællerne. Kommer de til det resultat, at de ønsker at fortsætte ægteskabet, behøver de blot at genoptage samlivet, hvorved separationen automatisk bortfalder. Ægtefællerne skal således ikke henvende sig til en offentlig myndighed for at få konstateret, at separationen er bortfaldet.

Ønsker ægtefællerne skilsmisse, når separationstiden er udløbet, forudsætter loven, at de har ophævet samlivet under hele separationstiden. I praksis er det ikke tilfældet, hvis de fortsætter med at have fælles bolig og

husførelse. Man anerkender dog en afviklingstid på op mod 2-3 måneder, således at separationen ikke anses for brudt, hvis ægtefællerne flytter fra hinanden inden for dette tidsrum.

Har ægtefællerne ophævet samlivet, men flytter de senere sammen igen, og samlivet har været længere end 3-4 uger, vil man i praksis som hovedregel betragte separationen som bortfaldet.

Udvalgets overvejelser

Udvalget finder ikke anledning til at foreslå den gældende bestemmelse ændret.

Skilsmisse efter separation

Enhver af ægtefællerne har efter *den gældende lov* ret til skilsmisse, når de efter opnået separation har levet adskilt i 1 år og ikke senere har genoptaget samlivet.

Udvalgets overvejelser

Udvalget finder, at separationstiden fortsat bør være 1 år. Udvalget tillægger separationsinstituttet stor betydning, og skal separation være en realitet, kan separationstiden vanskeligt være kortere. Der er heller ikke grundlag for at forlænge fristen.